BIBLIOGRAFIE

Greimas 1966 = A.-J. Greimas, *Sémantique structurale*, Paris, Larousse.
Ivănescu 1981 = G. Ivănescu, *Domeniul şi limitele semanticii*, în *Semantică şi semiotică. Studii închinate profesorului Al. Graur cu prilejul împlinirii vârstei de 80 de ani*, Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică.
Ivănescu 1985 = G. Ivănescu, *Consideraţii asupra aşa-ziselor figuri de stil*, III, în „Pagini bucovinene" (Suceava), Supliment al revistei „Convorbiri literare", IV, 12.
Ivănescu 1986 = G. Ivănescu, *Syntaxe, sémantique, pragmatique*, în „Analele ştiinţifice ale Universităţii «Alexandru Ioan Cuza»", Iaşi, Secţiunea IIIe. Lingvistică, t. XXXII, p. 1–22.
Ivănescu 2004 = G. Ivănescu, *Curs de sintaxa limbii române moderne*, editat, adnotat şi prefaţat de Oana Popârda, Iaşi, Editura Junimea [1947–1949].

OMNIPRESENCE OF SIGNIFICATION IN THE LINGUISTIC CONCEPTION OF G. IVĂNESCU

ABSTRACT

Starting from the idea that signification is omnipresent G. Ivănescu envisages linguistic study extensively to the point of turning it into an actual theory of knowledge. Thus he anticipates the idea expressed by A.-J. Greimas in 1966 in his *Sémantique structurale*, Larousse, Paris, p. 32: "La sémantique ne peut que se confondre avec la théorie de la connaissance et chercher soit à la supplanter, soit à se soumettre à une certaine epistémologie" (Semantics can only merge with the theory of knowledge and attempt either to replace it or to submit to a certain epistemology). In this comprehensive approach, semantics establishes itself as a science of forms; the proposed reorganisation meets, in terms of objective, with the efforts of O. Ducrot to recover Hjelmslev's combinatorics in the field of pragmatics – integrated semantics.

Keywords: *language*, *sign*, *semantics*, *pragmatics*, *reorganisation*.

CORESPONDENŢE LOGICO-LINGVISTICE ÎNTRE PROPOZIŢIILE SUBORDONATE ŞI PĂRŢILE DE PROPOZIŢIE

ROXANA-IULIANA POPESCU*

1. Introducere

Lucrarea de faţă prezintă câteva dintre ideile lingvistului român G. Ivănescu legate de structura frazei considerată propoziţie dezvoltată, în care termenii aflaţi în componenţa ei funcţionează ca dezvoltări ale subiectului şi predicatului, ducând astfel la stabilirea corespondenţei dintre propoziţiile subordonate şi părţile de propoziţie, clasic cunoscute sub denumirea de atribut sau complement. Această corespondenţă induce ideea conform căreia lingvistica trebuie să se folosească de logică, în care nu există decât subiect şi predicat. După o scurtă încercare de precizare a punctelor comune sintaxei şi logicii, lucrarea îşi propune să menţioneze tipurile de frază identificate de G. Ivănescu (*fraza-gândire* versus *fraza-idee*), iar apoi să explice cauza considerării propoziţiilor subordonate drept argumente-termeni prin introducerea noţiunilor de *adnominal* şi *adverbial*. În final, am considerat oportun să argumentăm faptul că ideile lingvistului român au constituit, la vremea sa, abordări inovatoare şi să completăm schema cu o plasare a predicatului în centrul frazei, ca nucleu, de acesta depinzând toate componentele frazei.

2. Sintaxa şi logica

Întâlnirea dintre sintaxă şi logică este salutată de G. Ivănescu, acesta cercetând amanunţit logica fenomenului sintactic. Astfel, sintaxa este o formă infralogică a limbajului care participă la formarea şi comunicarea judecăţilor. Deoarece ea constă şi în raporturile care leagă propoziţiile şi nu numai în raporturile care leagă cuvintele în propoziţii, sintaxa contribuie şi la constituirea raţionamentelor. Caracterul dialectic al unităţii dintre lexic, morfologie şi sintaxă, pe de o parte, şi noţiuni, judecăţi şi raţionamente pe de altă parte, este determinat

* Universitatea „Vasile Alecsandri", Bacău, str. Spiru Haret, nr. 8, România.

ALIL, t. LIII, 2013, Bucureşti, p. 303–311

BDD-A1183 © 2013 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 02:14:15 UTC)

de faptul că limbajul nu exprimă numai forme logice, ci şi forme infralogice. De aceea, structurile logice sunt general umane, iar structurile lingvistice sunt naţionale, profesionale şi chiar personale. „Orice enunţare a gândirii prin limbă este condiţionată logic, psihologic şi lingvistic. Aceste trei aspecte nu se suprapun decât parţial; studierea lor separată ar reprezenta un avantaj; dar factorii psihologici ai gândirii sânt atât de bine angrenaţi în structura sa logică, încât analiza logică nu poate face abstracţie de ei; la rândul ei, forma lingvistică nu poate fi separată în întregime de celelalte două" (Ivănescu 2004: 84).

Logica şi lingvistica generativă au fost în conflict, pornind de la orientarea cognitivă şi psihologică a abordării raţionaliste promovate de către lingvistul Noam Chomsky. Mai mult, tradiţia gramaticii logice, având ca punct de reper contribuţia lui Richard Montague, este în mare parte dominată de ipoteza conform căreia nu există o diferenţă substanţială între limbajul natural şi limbajele formale (cf. Montague 1974). Ideile lui G. Ivănescu de a reconsidera fraza drept o singură propoziţie, dacă ea este un întreg, ca înţeles, adăugându-i şi mărcile suprasegmentale, duc şi la reconsiderarea noţiunii de sintagmă. Totuşi, deşi forma reprezintă punctul comun cu gramaticile transformaţional-generative iniţiale, lingvistul considera criteriul semantic foarte important, forma logică preluând trăsături semantice doar în cele mai recente gramatici generative.

Logica şi lingvistica încearcă să desluşească atât natura şi principiile universale ale limbajului uman şi structura sa formală, cât şi natura însăşi a gramaticii universale, ce a constituit un subiect polemic pentru ambele domenii. Divergenţele pornesc de la problema relaţiei dintre *forma gramaticală* şi *forma logică*, adică posibilitatea însăşi de a construi spaţiul sintactic şi semantic al limbajului natural ca spaţiu logic. Acest lucru este strâns legat de rolul semnificaţiei în arhitectura limbajului, mai precis funcţia sa metodologică în orientarea spre descoperirea universaliilor limbajului, adevărata natură a unei teorii semantice şi relaţia dintre descrierile sintactice şi interpretarea semantică. Lingvistul precizează că „trebuie să se ajungă la constituirea unei singure discipline care să poată fi privită fie ca lingvistică generală, fie ca logică a cunoaşterii" (Ivănescu 2004: 118).

Introducerea conceptului de *frază-gândire* este un pas spre apropierea logicii de sintaxă, dat fiind faptul ca aceasta este asociată cu *judecata*, iar sfera subiectului şi a predicatului se conformează regulilor logicii. Relaţia dintre subiect şi predicat are şi ea o bază logică, de altfel terminologia însăşi este logică. Această *frază-gândire* (de ex., *oamenii vorbesc*) reflectă, datorită formării ei din subiect şi predicat, o „exprimare a gândirilor complete" (Ivănescu 2004: 89). Limba este completată şi de *fraza-idee* prin „tiparul exprimării ideilor izolate" (*omul vorbind*, *fumatul interzis*, *încercări eşuate* etc.). Diferenţa dintre fraza-gândire şi fraza-idee este existenţa unui subiect despre care se spune ceva, în vreme ce predicatul arată ceea ce se spune despre ceva, frazei-idee lipsindu-i această dublă raportare. Cu subiect, fraza exprimă întreaga gândire, iar formularea ei astfel face ca interlocutorul să o înţeleagă. Prin frazele-idee, vorbitorul „acţionează cu mai multă spontaneitate şi cu mai puţin calcul" (Ivănescu 2004: 90). Asociată acestei distincţii, G. Ivănescu

aduce în discuţie şi o altă tipologie: *frază nominală* (*Maşina este veche* etc.) şi *fraza verbală* (*Maşina nu porneşte* etc.); prima este folosită pentru a afirma o calitate, un fel de a fi, iar cea de a doua exprimă un proces, un act, o stare, o acţiune etc.

Fraza nu este identificată numai cu gândirea, ci implică şi voinţa vorbitorului care foloseşte un limbaj ce caută să influenţeze pe interlocutor. Astfel, lingvistul distinge, în opoziţie cu frazele teoretice şi practice, *frazele afective* ce exprimă dorinţa, îndemnul, rugămintea, ordinul etc. sau ceea ce se cunoaşte drept propoziţii enunţiative, exclamative, imperative. Aici, se poate observa anticiparea şi apropierea sa de concepţia lui J.L. Austin (1962) despre actele de limbaj (pe de o parte, *performative*: declarative, promisive, prescriptive şi constatative, pe de altă parte, *non-esenţialmente reprezentative*).

G. Ivănescu promovează concepţii cu care se identifică sau nu. Germanistul John Ries este citat deseori de către lingvistul român cu lucrarea sa *Was ist Syntax?* (1984). În cazul lui Ries, el a fost de acord cu faptul că în vorbire „cuvintele contractează între ele, în virtutea înlănţuirii lor, raporturi întemeiate pe caracterul linear al limbii, care exclude posibilitatea de a rosti două elemente deodată. Acestea se aranjează unul după altul în lanţul vorbirii. Aceste combinaţii pot fi numite sintagme. [...] Aşezat într-o sintagmă, un termen nu-şi câştigă valoarea decât pentru că este opus celui ce precede ori celui ce urmează ori amândurora" (Drăganu, apud Ivănescu 2004: 28). Pe de altă parte, Ivănescu nu poate fi de acord cu faptul că Ries ignoră legăturile dintre morfologie şi sintaxă cu lexicologia, văzută ca o ştiinţă a sensului cuvântului, făcând abstracţie de categoria cuvântului şi de sensul formelor sale (Ivănescu 2004: 30–31).

Investigând diferite opinii din istoria sintaxei şi dovedind lecturi impresionante de specialitate (Ferdinand de Saussure, Charles Bally, Albert Sechehaye, Meillet, Humbold etc.), G. Ivănescu caută să explice fenomenul lingvistic apropiindu-se de Şcoala funcţionalistă de la Praga. Prin urmare, lingvistul confirmă faptul că în analiza limbajului, ca ansamblu funcţional, este important să se observe nu numai care sunt cuvintele şi construcţiile folosite, ci şi ce se înţelege prin folosirea lor. În acelaşi timp, fraza este considerată unitatea fundamentală a analizei sintactice. Sensul frazei depinde de context sau există în cuvinte, independent de context.

3. Tipuri de frază şi constituenţii acestora

În funcţie de dimensiunea semantică, lingvistul G. Ivănescu identifică două tipuri de frază: *tipuri obligatorii* (*mărci ale afectivităţii)* ce includ *fraza-cunoaştere*, asociată judecăţii logice şi *fraza practică*, asociată teoriei acţiunilor umane; *tipuri facultative* (*neutru şi afectiv*).

Urmărind structura logică, fraza este, prin urmare, formată din două părţi, în cadrul analizei sintagmatice, adică din constituenţi imediaţi: grupul nominal (GN) şi grupul verbal (GV). Fraza cu constituenţii săi este asimilată unei judecăţi categorice, de tipul *a este b*, ce se reduce la tipul verbal, independent de context: *subiectul* include propoziţiile atributive şi subiective (complementele numelui şi

BDD-A1183 © 2013 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 02:14:15 UTC)

subordonatele subiective); *predicatul* include complementul subiectului, complementul direct/indirect, temporalele, modalele, circumstanțialele de cantitate și consecutive, finale. O inovație luată în considerare de către lingvist este distincția dintre frazele condiționale și frazele cauzale, în loc de propoziții secundare condiționale și propoziții secundare cauzale. Astfel, el precizează ca „unele complemente circumstanțiale nu exprimă, de fapt, circumstanțe ale acțiunii exprimate prin predicat, ci exprimă acțiunea primă, care declanșează pe aceea. Tocmai în acest caz, avem și structuri deosebite ale frazelor – cele condiționale sau cauzale" (Ivănescu 2004: 141).

În opinia lingvistului ieșean, din punct de vedere semantic, fraza constituie o unitate în cadrul căreia, unele propoziții pierzându-și din independență, propoziția nu-și mai menține indicii de predicație și indicii de comunicare, astfel ea nemaiavând calitatea de enunț. Ulterior, în secolele al XVIII-lea și al XIX-lea, în studiile de specialitate, propoziția este descompusă nu în cuvinte, ci în părți de propoziție, iar odată cu aceasta apare și noțiunea de „funcție sintactică". Structura sintactică beneficiază de autonomie (relativă) și în raport cu structura morfologică a enunțurilor. Astfel, cea mai veche accepțiune a termenului *sintaxă* tratează modul îmbinării cuvintelor. Acestea sunt de fapt expresia unei judecăți, deci termenul are mai degrabă un conținut logic. Propoziția este segmentată în cuvinte, iar acestea sunt membre ale claselor. În cadrul propoziției, cuvintele se grupează formând construcții. Clasificarea părților de vorbire ține seama de relațiile contractate de cuvinte în propoziții cum reiese din denumiri ca *prepoziție*, *adverb*, *conjuncție*. Manifestarea relației dintre termenii unei *constructio* este uneori recțiunea, alteori acordul.

Considerațiile de semantică sintactică au destul de frecvent o aparență logică (sau poate chiar un fundament logic), de altfel conținutul relațiilor sintactice fiind descris adesea ca un conținut de gândire. Relația de subordonare acoperă, pentru unii, raportul logic de incluziune, pentru alții, cel de implicație (ca raport de dependență a unei acțiuni de alta, exprimată atât prin cauzale și condiționale, cât și prin unele fraze alcătuite dintr-o principală și o secundară finală, prin unele fraze alcătuite dintr-o principală și o secundară modală/consecutivă/temporală/locală etc.) (cf. Ivănescu 2004: 142).

Fraza însăși este o propoziție în care cel puțin una dintre părți are o structură asemănătoare cu cea a unei propoziții; propoziția subordonată este „o parte de propoziție în formă de propoziție" (Stati 1967: 29).

Teza echivalenței dintre părțile de propoziție și propozițiile subordonate a rămas în centrul atenției, denumirea subordonatelor corespunzând cu cea a părților de propoziție pe care le substituie (de exemplu, propoziție atributivă, completivă directă etc.). G. Ivănescu consideră că ele sunt părți de propoziție în formă de propoziție, o structură de trecere de la grup de cuvinte la propoziție, un fel de propoziții „degradate" (asemănătoare cuvintelor sinsemantice). Caracterul sinsemantic ar rezulta din faptul că, luate în sine, izolat, nu au nici un sens sau au alt sens decât în contextul frazei. Conținutul unei propoziții subordonate este astfel un act de gândire lingvistică inclus într-un alt act.

Propozițiile subordonate pot avea o corespondență cu părțile de propoziție prin mecanismul transformării verbului propoziției subordonate din verb predicativ

în verb nepredicativ (supin, gerunziu, infinitiv) sau prin substantivizare ori adjectivizare: „*trăind și nemurind*, ai să vezi cine sunt eu" (I. Creangă) – gerunziu.

Gerunziul poate fi raportat la subiectul frazei, dar și la subiectul acțiunii exprimate prin acest mod verbal: „li se urâse, *șezând* singure" (P. Ispirescu, apud Ivănescu 2004: 143). Prin urmare, autorul consideră că gerunziul și participiul împreună cu celelalte cuvinte din jurul lor trebuie considerate propoziții secundare.

Pornind de la definiția subordonării ca raport sintactic între doi termeni dintre care unul îl determină pe celălalt, se poate preciza faptul că subordonarea este strâns legată de metafuncția de atribuire și respectiv de predicare, depinzând în ultimă instanță de un predicator, în cadrul propoziției.

De aici înțelegerea coordonării ca raport dintre două sau mai multe unități sintactice (părți de propoziție, propoziții, fraze) care stau pe același plan, în sensul că nici una din ele nu se subordonează celeilalte, iar în frază sunt fie toate principale, fie toate subordonate ale aceluiași regent.

Implicațiile semantice ale teoriei propozițiilor subordonate nu se rezumă însă la aprecieri de „suficiență" sau „insuficiență". Două probleme centrale ale sintaxei sunt discutate adesea (și nu numai de tradiționaliști) observând *conținutul* propozițiilor: înțelegerea subordonării în opoziție cu coordonarea și determinarea speciilor de propoziții coordonate și subordonate.

Încă de la sfârșitul secolului trecut, J. Ries a arătat că „nu s-a găsit încă o diferență care poate fi susținută științific între propoziții dependente și independente" (Ivănescu 2004: 35), iar acumularea cercetărilor de sintaxă a frazei în ultimii 70 de ani pare să confirme această opinie, dacă avem în vedere imposibilitatea de a descoperi deosebiri de sens. Faptele sunt cunoscute: pe de o parte, aceeași idee poate fi exprimată atât prin coordonare, cât și prin subordonare (de exemplu, *am avut o singura dorință, și ea nu mi-a fost îndeplinită/ am avut o singură dorință, care nu mi-a fost îndeplinită*); pe de altă parte, două dintre speciile de propoziții coordonate (cele aflate în raport conclusiv și adversativ) seamănă destul de bine (au „atingeri semantice") cu două specii de subordonate (consecutivele și concesivele), ceea ce demonstrează că „nu există limite tranșante între coordonare și subordonare. Discuția purtată în jurul propozițiilor «*coordonate cauzale*» (există astfel de propoziții sau sunt tot niște subordonate?) a dovedit aceeași insuficiență a mijloacelor de diferențiere a subordonării de coordonare" (Ioan 1995: 147). De exemplu, în gramaticile franceze, *car* introduce propoziții coordonate, iar *parce que* – subordonate, sau în gramaticile engleze, *for* introduce propoziții coordonate, iar *because/since* – propoziții subordonate.

Conform lui G. Ivănescu, subordonatele, în calitate de argumente-termeni, se împart fie în *termeni propriu-ziși* (ca argumente ale predicatului din regentă), fie în *părți ale predicatului*. „În prima categorie intră *subiectivele, unele atributive sau relative, anumite cauzale, unele finale, unele temporale, unele locale.* Pentru a doua categorie sunt incluse *predicativele și completivele (determinantele): obiectivele directe, obiectivele indirecte, unele temporale, unele locale, unele modale, unele comparative de cantitate, unele finale, unele cauzale și unele atributive*" (Ioan 1995: 147).

BDD-A1183 © 2013 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 02:14:15 UTC)

La un nivel înalt de generalitate se mențin și unele subclasificări ale subordonării: subordonare propriu-zisă și relația apozițională; caracterizare, indicare, specificare. Un termen sintactic subordonat „identifică", „descrie", „califică", „dă o indicație de natură circumstanțială" etc. Gramaticile folosesc în general pentru astfel de trăsături semantice denumirea generică de „conținut al relațiilor sintactice", fiecare dintre termenii relației având o „valoare" („funcție" sau „rol").

Clasificarea frazelor nu este posibilă decât luând drept criteriu diferitele categorii de predicate și subiecte, pe de o parte, predicatul și subiectul propozițiilor principale ale frazei, pe de altă parte, predicatul și subiectul logic și psihologic. Prin urmare, subordonatele nu reprezintă decât termeni sau componente ale propoziției-frază, luată ca întreg. Ele sunt „segmente de vorbire", „părți ale principalei", „elemente completive verbale" sau „elemente completive în sensul larg" (vezi Ivănescu 2004: 205–206). Integrată în câmpul sintactic al unui cuvânt (substantiv, verb, adjectiv, interjecție), subordonata capată un alt rol, trecând din sfera unităților categorematice, de comunicare, în rândul unităților necategorematice, funcționale. Teoria categoriilor semiotice, ca bază în modelarea logico-lingvistică a analizelor discursului natural, confirmă faptul că fraza are doar propoziții, iar coordonarea face ca o frază să fie alcătuită din mai multe propoziții.

Conform analizei semiotice a limbajului, subordonatele sunt propoziții cu rol de termeni. Subordonarea a apărut la două niveluri: 1. între operator și actantul primitiv (în interiorul construcției care generează un caz); 2. între argument și un predicator (într-o construcție care generează o propoziție).

Astfel, sintaxa ar putea să se transforme într-o disciplină în acord cu logica în ceea ce privește subordonarea. Ea nu mai presupune doar subordonarea părților secundare în raport cu cele principale (atribut – subiect, complement – predicat), dar și a părților secundare între ele (atribut – complement, complement–atribut), aici intervenind și o mai bună explicitare a predicatelor subînțelese.

Pornind de la clasificarea logică în categorii logice fundamentale (noțiunea și propoziția) și categorii logice derivate creatoare de categorii logice fundamentale, categoria subnectorilor (Ioan 1999: 26–35), în calitate de categorii logice derivate creatoare de categorii logice fundamentale, este cea care ajută la clarificarea problemei subordonării deoarece scopul lor este de a transforma propozițiile în termeni. Ei se află numai în cadrul propozițiilor compuse, ca „indicatori de argumente" ai predicatului din propoziția principală, sau din propoziția regentă (când subordonarea este multinivelară). Altfel spus, subnectorii introduc propozițiile subordonate în frază și transformă propozițiile subordonate în termeni ai altei propoziții (regente).

Argumentele aduse de G. Ivănescu în explicarea frazei ne conduc tot mai mult spre o identificare a lingvisticii cu o parte a logicii, a teoriei actelor de limbaj, a teoriei acțiunilor, a esteticii, dar și a psihologiei. „Punctul de vedere logic și psihologic este și cel lingvistic" (Ivănescu 2004: 155).

4. Complementul și atributul sau adverbial și adnominal

Modalitatea frazelor este legată de relațiile exprimate de ele, calitatea lor aparținând predicatului, iar cantitatea și numărul, caracterul definit sau indefinit al subiectului, persoana (exprimată prin pronume) fiind legate de subiect. Delimitând fraza în subiect și predicat, Ivănescu face și precizări la includerea funcțiilor cunoscute drept secundare, atributul și complementul care ajută la întregirea înțelesului unei fraze. În lipsa lor, fraza ar suferi, fără să reușim să spunem ceea ce aveam de spus. Totuși, acestea sunt completări, pe de o parte, ale subiectului, pe de altă parte, ale predicatului.

Astfel, ținând cont de faptul că subiectul este exprimat de cele mai multe ori printr-un substantiv sau substitut al acestuia, el consideră că termenul de *atribut* ar trebui înlocuit cu cel de *adnominal*, deoarece adaugă ceva numelui. Pe același raționament merge și cu complementul ca un *adverbial*. *Adnominalul* ar fi la rândul lui calitativ (*adjective propriu-zise*, *propoziții relative*, *participiul trecut*, *demonstrativ*, *posesiv*, *ordinal*). De asemenea, lingvistul român face precizarea că noțiunea de complement se referă și la complementul adjectivului, completând semnificația acestuia.

Dacă pentru complementul subiectului sau adnominale, Ivănescu oferă o descriere amănunțită, pentru complementele verbului nu avem o detaliere; făcând apel la instrumentele logicii sale, le putem discrimina în complemente obligatorii și complemente facultative/circumstanțiale.

5. Completări la concepția lui Ivănescu

În lucrarea sa *Logica integrală*, filozoful logician Petru Ioan oferă o soluție prin subnectori pentru interpretarea propozițiilor subordonate, deoarece scopul lor este de a transforma propozițiile în termeni. Ei se află numai în cadrul propozițiilor compuse, ca „indicatori de argumente" ai predicatului din propoziția principală sau din propoziția regentă (când subordonarea este multinivelară). Altfel spus, subnectorii introduc propozițiile subordonate în frază și transformă propozițiile subordonate în termeni ai altei propoziții (regente).

Subnectorii (Ioan 1999: 28) sunt categorii logice derivate prin care, dintr-una sau mai multe propoziții (sau enunțuri) date, cu rol de argumente, se construiesc (una sau mai multe) nume sau noțiuni. Ei sunt exprimați lingvistic prin: 1. *pronumele relativ* (*cei care*, în „cei care au impus în secolul nostru logica polivalentă" etc.); 2. *adverbe relative* (*unde*, în „locul unde nu se întâmplă nimic", *când*, în „momentul când s-au întâlnit" etc.).

Ca și în cazul predicatorilor, există categorii logice derivate creatoare de subnectori logici (Ioan 1999: 29): sunt acele expresii care transformă subnectorii în alți subnectori. Ele sunt exprimate lingvistic prin*:* *adverbe:* 1. *tot*, în „tot cine se scoală de dimineață este și cel ce ajunge departe" etc.; 2. *exact*, în „exact când și-au

BDD-A1183 © 2013 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 02:14:15 UTC)

terminat studiile" etc.; 3. *numai*, în „numai cel care nu are copii nu cunoaşte cât de greu este să-i creşti sub semnul moralităţii creştine" etc.; 4. *tocmai*, în „tocmai unde nu te aştepţi" etc.; 5. *nu*, în „nu cel deja obţinut" etc.

Se consideră, prin urmare, că prin analiza logică putem traduce orice propoziţie din limbajul natural în limbajul logicii. Analiza logică dezvăluie structura internă a limbajului, punctele nodale din care constă el. În consecinţă, trebuie stabilite conceptele de bază, mai exact trebuie clarificate motivele pentru care ele există şi specificat felul în care sunt legate de activitatea creierului. Mai jos, sunt două modalităţi de analiză a unei fraze: prima, conform concepţiei lui G. Ivănescu, iar cea de a doua, din punct de vedere logic, apropiată de analiza lingvistului american Noam Chomsky (1965):

<table>
<tr><td>Ea</td><td>a</td><td>văzut</td><td>om</td><td>-ul</td><td>care</td><td>stătea</td><td>lângă</td><td>uşă.</td></tr>
<tr><td>$N_{anim.}$</td><td>aux.</td><td>V_t</td><td>$N_{anim.}$</td><td>Art.</td><td>Pr.rel.</td><td>V_i</td><td>Prep.</td><td>$N_{neanim.}$</td></tr>
<tr><td colspan="9">fraza</td></tr>
<tr><td rowspan="4">GN_1</td><td colspan="8">GV (P</td></tr>
<tr><td>V_t</td><td colspan="7">Complement (direct) GN_2</td></tr>
<tr><td colspan="2">$N_{anim.}$</td><td>Pr.rel.</td><td colspan="4">Propoziţie</td></tr>
<tr><td colspan="3">V_i</td><td colspan="3">Complement (C.de loc) GN_3</td></tr>
<tr><td colspan="2">prep.</td><td>$N_{neanim.}$</td></tr>
</table>

(G. Ivănescu)

<table>
<tr><td>A văzut</td><td>ea</td><td>omul</td><td>care</td><td>stătea</td><td>lângă</td><td>uşă.</td></tr>
<tr><td colspan="7">Propoziţie (p)</td></tr>
<tr><td rowspan="5">Predicator</td><td colspan="6">Argumente</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Subiect (agent)</td><td colspan="5">Complement (n)</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Complement (n)</td><td colspan="4">Operator (n/n)</td></tr>
<tr><td>Subnector</td><td colspan="3">Propoziţie (p)</td></tr>
<tr><td>n/n//p</td><td>n/n//p</td><td colspan="2">Adverbial n/n//n</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td>prep. n/n</td><td>subst. (n)</td></tr>
</table>

Abordare logico-lingvistică (N. Chomsky)

Rezultatul unei analize logice a limbajului este o divizare a activităţii lingvistice în elemente funcţionale omotipice: conectori şi predicate. Ceea de fapt ar duce la ceea ce deja s-a discutat despre pasul nefăcut de Ivănescu, acela de a considera predicatul cu argumentele sale, ce include subiectul însuşi.

BIBLIOGRAFIE

Austin 1962 = John Langshaw Austin, *How to Do Things with Words*, Oxford, Clarendon Press.

Chomsky 1957 = Noam Chomsky, *Syntactic Structures*, Haga, Mouton.

Chomsky 1965 = Noam Chomsky, *Aspects Of The Theory Of Syntax*, Cambridge, MIT Press.

Ivănescu 1964 = Gheorghe Ivănescu, *Gramatica şi logica*, II. *Structura gândirii ca factor primar al structurii sintactice a limbii*, în „Analele Universităţii din Timişoara", t. II, p. 193–219.

Ivănescu 2004 = Gheorghe Ivănescu, *Curs de sintaxa limbii române moderne*, Iaşi, Editura Junimea.

Ioan 1995 = Petru Ioan, *Orizonturi logice. Deschideri şi resemnificări în universul actual al formalismelor*, Bucureşti, Editura Didactică şi Pedagogică.

Ioan 1999 = Petru Ioan, *Logica „integrală" în distincţii, operaţionalizări şi exemplificări*, vol. I, Iaşi, Editura Fundaţiei „Ştefan Lupaşcu".

Stati 1967 = Sorin Stati, *Teorie şi metodă în sintaxă*, Bucureşti, Editura Academiei.

LOGICO-LINGUISTIC CORRESPONDENCES BETWEEN SUBORDINATE CLAUSES AND PARTS OF SPEECH

ABSTRACT

This paper deals with several of the innovative ideas related to sentence structure belonging to the Romanian linguist, G. Ivănescu. He considers that there are only complex subjects and predicates, making subordinate clauses correspond to the parts of the sentence, traditionally known as attribute, object or adverbial. He makes use of the logical concepts of subject and predicate as the only parts of a sentence. After trying to establish common grounds between linguistics and logic from his perspective, this paper points out the types of sentences identified by G. Ivănescu (*thinking-sentence* versus *idea-sentence, obligatory versus facultative types*), then it explains the reason for considering subordinate clauses as concept-arguments by introducing the notions of *adnominal* (added to the noun) and *adverbial* (added to the verb). Finally, we thought it would be a good opportunity to bring forward the fact that the Romanian linguist's ideas signified pioneering concepts at the time and we completed his sentence diagram by placing the predicate as the nucleus of the sentence with all the major components depending on it, even the subject itself.

Keywords: *thinking sentence, idea-sentence, affective sentence, obligatory sentence, facultative sentence, concept-arguments, adnominal, adverbial.*

BDD-A1183 © 2013 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 02:14:15 UTC)